

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
EKONOMİ BAKANLIĞI

ANTEP FISTIĞI

●●● SEKTÖR RAPORLARI

İhracat Genel Müdürlüğü
Tarım Ürünleri Daire Başkanlığı

ANTEP FISTIĞI

DÜNYA ÜRETİMİ

Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi'nin verilerine göre; 2016 yılı itibariyle dünyada Antep fıstığı üretiminde lider durumda bulunan ülke ABD'dir. ABD son zamanlarda üretim ve sulama tekniklerini geliştirmek suretiyle üretim hacmini devamlı artırmış ve İran'a rakip konuma gelmiştir. Ülkemiz ise dalgalı üretim yapısı ile rekoltenin yüksek olduğu sezonlarda bu ülkelerin ardından üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo :1 Ülkeler İtibariyle Dünya Antep Fıstığı Üretimi (Ton)

Sıra	Ülke	2015	2016	Değişim	Pay (2016)
1	ABD	127.000	317.515	150%	47,8%
2	Türkiye	145.000	160.000	10,3%	24,1%
3	İran	210.000	150.000	-28,6%	22,6%
4	Suriye	25.000	20.000	-20%	3,0%
5	Afganistan	5.000	5.000	0%	0,8%
6	Çin Halk Cumhuriyeti	4.200	4.200	0%	0,6%
7	Yunanistan	4.000	4.000	0%	0,6%
8	İtalya	2.500	2.500	0%	0,4%
9	Avustralya	1.150	1.150	0%	0,2%
Genel Toplam		523.850	664.365	26,8%	100%

Kaynak: Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi - INC

İran menşeli fıstıkların fiyatının göreceli olarak daha düşük ve fıstıkların iri taneli ve çıtlak olması İran fıstıklarının dünya çapında talep edilmesine neden olmaktadır. Ancak üretim esnasında oluşan aflatoksin, ithalatçı ülkelerin zaman zaman İran fıstığı ithalatına engel koymalarına neden olmuş ve geçtiğimiz yıllarda özellikle Avrupa Birliği ile ABD bu konuda ciddi önlemler almaya başlamışlardır.

Çin Halk Cumhuriyeti'nde yetişen Antep fıstığı farklı bir biyolojik familyadan (*Pistacia chinensis*) olup, söz konusu ağacın meyveleri insan tüketimine elverişli değildir. Çin Halk Cumhuriyeti'nde söz konusu bitkinin üretimine son yıllarda ağırlık verilmiş olup, bu bitki biyodizel yakıt üretimi çalışmaları için yetiştirilmektedir.

ABD'de Antep fıstığı ağırlıklı olarak Kaliforniya eyaletinde yetişmektedir. Bu ülkeye fıstık ilk olarak İran'dan 1848 yılında getirilmiştir. ABD'de Kirman ve Peter tipi Antep fıstıkları ağırlıklı olarak yetişen çeşitler olup, bu çeşitlere ilave olarak İbrahimim, Ohadi, Safidi, Şasti ve Vahidi çeşitleri de vardır.

Dünya Antep fıstığı pazarı incelendiğinde, ürünün geniş ölçekte yeniden ihracata tabi tutulduğu; bu çerçevede Hong Kong, Almanya, Hollanda, Lüksemburg gibi üretici olmayan ülkelerin de üçüncü ülke menşeli ürünleri yeniden ihraç etmek suretiyle bu pazarda önemli rol oynadığı görülmektedir.

TÜRKİYE ÜRETİMİ

Dünyada Yakınoğu, Akdeniz Bölgesi ve Asya'nın batı bölgelerinde yetişen Antep fıstığı (Latincesi *Pistacia vera*), adından da anlaşılacağı üzere, ülkemizde ağırlıklı olarak Gaziantep yöresinde yetişmektedir. Yine Antep fıstığı yetiştirilen toplam il sayımız 44 olup, bu iller Güneydođu, Akdeniz, Ege ve hatta İç Anadolu Bölgelerimizde bulunmakla birlikte, üretimde en çok söz sahibi olan iller Gaziantep, Kahramanmaraş, Adıyaman, Şanlıurfa, Mardin, Kilis, Diyarbakır ve Siirt'tir.

Ülkemizde Antep fıstığı yetiştiriciliğı profesyonel anlamda 1948 yılında Ceylanpınar Devlet çiftliğı ile 114 dekar alanda başlamıştır. Bugün bu kurum Antep fıstığı araştırmalarında önemli bir yere sahip olup, bu araştırmalar için 43 bin dekarlık bir alan ayrılmış bulunmaktadır.

Ülkemizde üretim bölgelerinde bağılı olarak, birçok fıstık çeşidi mevcut olup, başlıca çeşitleri şunlardır:

Uzun: Küçük ebadına karşın, Gaziantep yöresinden dünya çapında lezzeti ile tanınmaktadır. Diğer çeşitlere nazaran daha geç olgunlaşmakta fakat verimi daha yüksek olarak gerçekleşmektedir. Gıda sanayinde kullanımı oldukça yaygındır. Ülkemizde bulunan en yaygın çeşittir.

Kırmızı: Ağırlıklı olarak Gaziantep yöresinin yüksek kesimlerinde yetişmekte olup, erken olgunlaşması nedeniyle tercih edilmektedir.

Siirt: Siirt ve Şanlıurfa'da yetiştirilen Siirt fıstığı, iri taneleri ve yüksek çıtlak oranı nedeniyle önemli bir popüleriteye sahiptir.

Halebi: Sıcak bölgelerde yetişen bu çeşit, hem kuruyemiş hem de gıda sanayine girdi olarak kullanılmaktadır.

Ohadi: Büyük ebatları nedeniyle daha çok kuruyemiş olarak tüketilmekte olup, geç olgunlaşan bir çeşittir.

Bu türlerin dışında;

- ***Keten Gömleđi,***
- ***Beyaz Ben,***
- ***Değirmi,***
- ***Çakmak,***
- ***Sultani,***
- ***Vahidi,***
- ***Mümtaz,***
- ***Sefidi ve Hacı Şerifi*** de ülkemizde yetiştirilen Antep fıstığı çeşitleri arasında yer almaktadır.

DIŐ TİCARET

Dünya İhracatı

Uluslararası pazarlarda İran ve ABD menşeli fıstıkların fiyatlarının düşük, meyvesinin iri taneli ve çıtlak oranının yüksek olması daha çok tercih edilmesine neden olmaktadır.

Ülkemiz menşeli fıstıkların daha küçük ve fiyatının yüksek olması uluslararası pazarlarda rekabetçilik anlamında zorluk yaratmakla birlikte, ülkemiz fıstıklarının tadının daha yoğun olması uluslararası pazarlarda önemli bir avantaj sağlamaktadır. Bu bağlamda söz konusu ürünlerin tanıtımında bu özelliğın vurgulanmasının pazarlamada önemli olduğu düşünülmektedir. Yine önemli bir üretici konumunda bulunan ABD'nin de son yıllarda ülkemiz Antep fıstığı ithalatçısı durumuna gelmesi bu özelliğının pazarlanmasının etkin olduğunu göstermektedir.

2015 yılı "International Trade Center" verilerine göre dünyada yaklaşık 2,3 milyar ABD dolarına ulaşan dünya Antep fıstığı ihracatında en büyük payın 773 milyon dolar ile İran'da olduğu, bu ülkeyi 756 milyon dolar ile ABD'nin takip ettiğı görülmektedir. Ülkemizin ise yakın dönemde 7'nci sıraya yükseldiğı ancak üretim ve ekili alan miktarları ile karşılaştırıldığında potansiyel ihraç miktarının çok gerisinde olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Dünya Antep Fıstığı İhracatı (1000 \$)

Sıra	Ülke	2014	2015	Pay
1	İran	993.148	772.660	33,0%
2	ABD	993.108	755.749	32,3%
3	Hong Kong, Çin	361.145	264.862	11,3%
4	Almanya	161.736	159.076	6,8%
5	Hollanda	98.659	95.186	4,1%
6	Belçika	45.381	74.272	3,2%
7	Türkiye	19.925	51.341	2,2%
8	Afganistan	42.007	28.777	1,2%
9	Lüksemburg	11.508	23.705	1,0%
10	Yunanistan	15.571	17.948	0,8%
Genel Toplam		2.903.662	2.339.540	100%

Kaynak: International Trade Center (Trademap)

Dünya İthalatı

Trademap 2015 yılı verilerine göre dünyada yaklaşık 2,3 milyar ABD dolarına ulaşan dünya Antep fıstığı ithalatında en büyük pay %24 ile Hong Kong'tadır. Bu ülkeyi Almanya (%11), Vietnam (%8,5) ve Lüksemburg (%6) takip etmektedir.

Tablo 3: Dünya Antep Fıstığı İthalatı (1000 \$)

Sıra	Ülke	2014	2015	Pay
1	Hong Kong, Çin	793.761	574.291	24,4%
2	Almanya	317.593	264.461	11,3%
3	Vietnam	321	198.813	8,5%
4	Lüksemburg	121.535	138.490	5,9%
5	İtalya	140.551	134.131	5,7%
6	Hollanda	108.390	118.493	5,0%
7	Hindistan	75.624	109.766	4,7%
8	Fransa	105.499	92.833	4,0%
9	İspanya	75.710	84.922	3,6%
10	Belçika	67.551	83.341	3,5%
Genel Toplam		2.556.309	2.349.120	100%

Kaynak: International Trade Center (Trademap)

Türkiye'nin Antep Fıstığı İhracatı

Yüksek üretim maliyetleri rakip ülke ürünleri karşısında pazarlama zorluklarını beraberinde getirmekle birlikte, 2014 yılında Antep fıstığı ihracatımız 42 milyon dolar (2.227 ton) olarak gerçekleşmiştir (ambalajlı Antep fıstığı dahil). 2015 yılında ise Antep fıstığı ihracatımız bir önceki yıla kıyasla yaklaşık %79 oranında artış ile 75 milyon ABD dolarına (5.087 ton) yükselmiştir.

Ülke bazında ihrac pazarlarımız incelendiğinde ise en büyük payı %29 ile İtalya'nın aldığı, bu ülkeyi sırasıyla Almanya (%18,5), ABD (%6) ve Suudi Arabistan'ın (%5,5) izlediği görülmektedir.

Tablo 4: Ülke Bazında Türkiye'nin Antep Fıstığı İhracatı

Sıra	Ülke	2014		2015		Değişim		Pay
		TON	1000 \$	TON	1000 \$	Miktar	Değer	
1	İtalya	429	10.120	1.180	21.354	175%	111%	28,6%
2	Almanya	485	10.558	862	13.836	77,5%	31,0%	18,5%
3	ABD	155	2.625	305	4.311	96,0%	64,2%	5,8%
4	Suudi Arabistan	14	202	302	4.106	2133%	1937%	5,5%
5	İsrail	28	366	358	3.815	1181,3%	943%	5,1%
6	Azerbaycan	283	4.298	221	2.761	-21,9%	-35,8%	3,7%
7	Ürdün	4	36	182	2.511	4223%	6927%	3,4%
8	Mısır	27	470	114	1.589	323,1%	238%	2,1%
9	Türkmenistan	130	1.929	163	1.531	25,1%	-20,6%	2,1%
10	K.K.T.C.	63	981	102	1.357	62,0%	38,3%	1,8%
Genel Toplam		2.227	41.732	5.087	74.614	128,4%	78,8%	100%

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
EKONOMİ BAKANLIĞI

Adres: T.C. Ekonomi Bakanlığı
İnönü Bulvarı No:36 06510 Emek / ANKARA
Telefon: +90 312 204 75 00
www.ekonomi.gov.tr
<http://blog.ibp.gov.tr>
Çağrı Merkezi: 444 43 63